

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ, КНИЖЕВНИ
И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC, LITERARY
AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 3, NO 6, STIP, MACEDONIA, 2018

ГОД. III, БР. 6
ШТИП, 2018

VOL. III, NO 6
STIP, 2018

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. 3, Бр. 6
Штип, 2018

Vol. 3, No 6
Stip, 2018

PALMK, VOL 3, NO 6, STIP, MACEDONIA, 2018

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип,
Република Македонија

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калогера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сагхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip,
Republic of Macedonia

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, United States of America
Tole Belcev, Goce Delcev University, Republic of Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delcev University, Republic of Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruysse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Даница Гавриловска–Атанасовска (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. факс 201
МК-2000 Штип, Македонија

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип:

<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Danica Gavrilovska-Atanasovska (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip, Macedonia

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip:

<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

BIBLIOGRAPHIC INFORMATION

Journal Name	PALIMPSEST International Journal for Linguistic, Literary and Cultural Research
Abbreviation	PALMK
ISSN (print)	2545-398X
ISSN (online)	2545-3998
Knowledge field: UDC code	UDC 81 UDC 82 UDC 008
Article Format	HTML/ PDF; PRINT/ B5
Article Language	Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish, Italian
Type of Access	Open Access e-journal
Type of Review	Double-blind peer review
Type of Publication	Electronic version and print version
First Published	2016
Publisher	Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip, Republic of Macedonia
Frequency of Publication	Twice a year
Subject Category	Language and Linguistics, Literature and Literary Theory, Education, Cultural Studies
Chief Editor	Ranko Mladenoski
Country of Origin	Republic of Macedonia
Online Address	http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL
E-mail	palimpsest@ugd.edu.mk Academia edu https://www.ugd.academia.edu/ PALIMPSESTПАЛИМПСЕСТ
	Research Gate https://www.researchgate.net/profile/Palimpsest_ Palimpsest2
Profiles	Facebook Palimpsest / Палимпсест Twitter https://twitter.com/palimpsest22 SCRIBD https://www.scribd.com/user/359191573/Palimpsest- Палимпсест

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

15 ПРЕДГОВОР

Толе Белчев, уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Tole Belcev, editor of Palimpsest

ЈАЗИК / LANGUAGE

19 Gondo Bleu Gildas

COMPARAISON ET MARQUEURS COMPARATIFS EN DAN EST

Gondo Bleu Gildas

COMPARISON AND COMPARATIVE MARKERS IN DAN EAST

33 Luciana Guido Shrempf

ANALISI LINGUISTICA DI ALCUNE CARATTERISTICHE MORFOSINTATTICHE E LESSICALI DELLA COMUNICAZIONE SOCIALE IN ITALIA

Luciana Guido Shrempf

LINGUISTIC ANALYSIS OF SOME MORPHOSYNTACTIC AND LEXICAL CHARACTERISTICS OF SOCIAL COMMUNICATION IN ITALY

45 Rita Scotti Jurić, Isabella Matticchio

DAL BILINGUISMO AL PLURILINGUISMO, DALLA MULTICULTURALITÀ ALL'INTERCULTURALITÀ. ESSERE ITALIANI IN ISTRIA

Rita Scotti Jurić, Isabella Matticchio

FROM BILINGUALISM TO PLURILINGUALISM, FROM MULTICULTURALISM TO INTERCULTURALISM. BEING ITALIAN IN ISTRIA

55 Sanja Maglov

A GENRE-BASED ANALYSIS OF VARIATION IN THE SOCIAL SCIENCE AND MECHANICAL ENGINEERING ABSTRACTS IN ENGLISH AND SERBIAN

69 Gülşen Yılmaz

KALIP SÖZLER ve “YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE ÖĞRETİM SETİ” ADLI DERS KİTABINDAKİ KALIP SÖZLERİN ANLAMSAZ ve BAĞLAMSAL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Gülşen Yılmaz

THE SEMANTIC AND CONTEXTUAL ASSESMENT OF CLICHÉ WORDS IN THE COURSE BOOK “TURKISH TEACHING SET FOR FOREIGNERS”

81 Виолета Јанушева, Христина Видевска

УПОТРЕБА НА ТОЧКАТА ВО ЗНАЦИТЕ ЗА ДИРЕКТНА РЕЧ ВО
МАКЕДОНСКИОТ СТАНДАРДЕН ЈАЗИК

Violeta Janusheva, Hristina Videvska

THE USE OF THE FULL STOP IN THE DIRECT SPEECH IN THE
MACEDONIAN STANDARD LANGUAGE

93 Zoran Nikolovski

AN OVERVIEW OF LANGUAGE POLICY IN FRANCE

101 Катарина Ѓурчевска Атанасовска, Соња Китановска-Кимовска

СТИЛОТ И ПРЕВЕДУВАЊЕТО НИЗ ПРИЗМАТА НА КОГНИТИВНАТА
УЛОГА НА ПРЕВЕДУВАЧОТ КАКО ПРИМАТЕЛ НА ТЕКСТОТ ПРИ
КРЕАТИВНИОТ ПРОЦЕС

Katarina Gjurchevska Atanasovska, Sonya Kitanovska-Kimovska

TRANSLATION AND STYLE PERCEIVED THROUGH THE COGNITIVE
ROLE OF THE TRANSLATOR AS A TEXT RECEIVER DURING THE
CREATIVE PROCESS

113 Марија Кусевска

ТЕОРЕТСКИ ПРЕТПОСТАВКИ НА ДИРЕКТНОТО И ИНДИРЕКТНОТО
ИЗРАЗУВАЊЕ

Marija Kusevska

THEORETICAL PERSPECTIVES OF DIRECTNESS AND INDIRECTNESS

125 Марија Леонтик

ВИДОВИ РЕЧЕНИЦИ ВО ТУРСКИОТ ЈАЗИК И НИВНИТЕ
ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Marija Leontik

TYPES OF SENTENCES IN TURKISH LANGUAGE AND THEIR
EQUIVALENCE IN MACEDONIAN LANGUAGE

137 Деспина Минова

ПРИЛОЗИТЕ ВО РОМАНОТ „ЦРНА КНИГА“ ОД ОРХАН ПАМУК И
НИВНИТЕ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО ПРЕВОДОТ НА ИЛХАМИ
ЕМИН

Despina Minova

ARTICLES IN THE NOVEL „BLACK BOOK“ BY ORHAN PAMUK AND
THEIR TRANSLATION EQUIVALENTS IN THE TRANSLATION OF ILHAMI
EMIN

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

- 151 Ali Lihi**
DE L'ONOMASTIQUE ET DE L'ESPACE FICTIONNALISE:
L'AFFIRMATION DE L'IDENTITE DANS L'ŒUVRE DE MOHA SOUAG
Ali Lihi
ONOMASTICS AND FICTIONALIZED SPACE:
AFFIRMATION OF IDENTITY IN THE WORK OF MOHA SOUAG
- 161 Eva Mesárová**
SCRITTORE-TRADUTTORE E CULTURA LETTERARIA EUROPEA
Eva Mesárová
WRITER-TRANSLATOR AND EUROPEAN LITERARY CULTURE
- 171 Turgay Kabak**
RİZE İLİNDE ÖLÜM ETRAFINDA GELİŞEN HALK İNANIŞLARI
Turgay Kabak
SOCIAL BELIEFS DEVELOPED AROUND DEATH IN RIZE PROVINCE
- 179 Ignac Fock**
LA FOLIE DE FLAUBERT DANS LES MÉMOIRES D'UN FOU:
CONCILIER L'AUTOBIOGRAPHIE ET LA FICTION
Ignac Fock
FLAUBERT'S MADNESS IN MEMOIRS OF A MADMAN:
RECONCILING AUTOBIOGRAPHY AND FICTION
- 195 Eva Gjorgjievska**
LE DÉVELOPPEMENT ET LA DÉGRADATION D'UN PERSONNAGE
DE PROUST: LE BARON DE CHARLUS
Eva Gjorgjievska
THE DEVELOPMENT AND THE DEGRADATION OF A PROUSTIAN
CHARACTER: THE BARON DE CHARLUS
- 209 Danijela Kostadinović**
FEATURES OF SHORT STORIES FOR CHILDREN BY MOŠA ODALOVIĆ
- 217 Neslihan Huri Yiğit**
AFYONKARAHİSAR YÖRESİ KÖY SEYİRLİK OYUNLARINDAN
"DEVECİ" OYUNU
Neslihan Huri Yiğit
A THEATRICAL VILLAGE PLAY FROM AFYONKARAHISAR REGION:
"CAMELEER PLAY"

КУЛТУРА / CULTURE

- 227 Petar Namicev, Ekaterina Namiceva**
WOOD CARVING – TRADITIONAL ART EMBEDDED IN THE
HISTORIC OBJECTS
- 241 Стојанче Костов**
КОРЕОГРАФИЈА И СЦЕНСКА АДАПТАЦИЈА –
ФОРМИ НА СЦЕНСКО-УМЕТНИЧКА ПРЕЗЕНТАЦИЈА НА ОРСКАТА
ТРАДИЦИЈА (КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА)
Stojance Kostov
COREOGRAPHY AND STAGE ADAPTATION -
FORMS OF STAGE PRESENTATION OF THE FOLK DANCE TRADITION
(COMPARATIVE ANALYSIS)
- 251 Маја Манчевска**
УЛОГАТА НА ФЕМИНИЗМОТ ВО БОРБАТА ЗА ПОЛИТИЧКА
ПАРТИЦИПАЦИЈА
Maja Mancevska
THE ROLE OF FEMINISM IN THE STRUGGLE FOR POLITICAL PARTICI-
PATION

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

- 267 Tatjana Marjanović**
FOUR SUCCESSIVE GENERATIONS OF STUDENTS AND A GRAMMAR
TEST: SHOULD WE BE ALARMED?
- 281 Марија Тодорова, Татјана Уланска**
УСВОЈУВАЊЕ НА ШПАНСКИОТ ЈАЗИК КАКО ТРЕТ ЈАЗИК КАЈ
МАКЕДОНСКИТЕ СТУДЕНТИ
Marija Todorova, Tatjana Ulanska
ACQUISITION OF SPANISH AS A THIRD LANGUAGE BY MACEDONIAN
LEARNERS

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

293 Васил Тоциновски

ИДЕИТЕ И ИДЕАЛИТЕ НА XIX ВЕК ВО ПРИЛЕП И ПРИЛЕПСКО

Vasil Tocinovski

THE IDEAS AND IDEALS OF THE XIX CENTURY IN PRILEP
AND THE PRILEP REGION

297 Луси Караниколова-Чочоровска

„ХЕРАКЛЕЈА ЛИНКЕСТИС“ ОД ВАЊА АНГЕЛОВА ИЛИ: ЗА
ДРЕВНОСТА, СТАМЕНОСТА, ЧОВЕЧНОСТА И БЕСКОНЕЧНОСТА

Lusi Karanikolova-Chochorovska

„HERACLEA LYNCESTIS“ FROM VANJA ANGELOVA OR: ABOUT AN-
CIENT HISTORY, TOUGHNESS, HUMANITY AND INFINITY

ДОДАТОК / APPENDIX

305 ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ

ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“

CALL FOR PAPERS

FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

ПРЕДГОВОР

Шестиот број на меѓународното научно списание „Палимпсест“ доаѓа како потврда на заложбите од уредниците на оваа научна публикација, но и на раководството и на сиот наставен кадар од Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, за поставување на квалитетот на списанието во секоја смисла на едно повисоко ниво во однос на сите претходно објавени броеви. Впрочем, трудовите што се објавуваат во овој број од списанието и нивната солидна научно-истражувачка вредност го илустрираат зголемениот интерес на лингвистите, книжевните теоретичари, историчари и критичари, културолозите и методичарите на наставата од Македонија и од странство за учество во креирањето на секој нареден број. Имено, во шестиот број на „Палимпсест“ се приложени 25 научни, стручни и прегледни трудови на автори од Македонија (од Универзитетот „Гоце Делчев во Штип, од Универзитетот „Св. Климент Охридски“ од Битола и од Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ од Скопје), но и од други земји како што се Србија, Хрватска, Словенија, Босна и Херцеговина, Словачка, Турција, Брегот на Слоновата Коска и Мароко, во петте постојани рубрики од списанието: Јазик, Книжевност, Култура, Методика на наставата и Прикази. Очигледно е дека за меѓународното научно списание „Палимпсест“, полека но сигурно, се прошируваат сферите на интерес во голем број научни кругови во разни држави од нашата планета. Во таа смисла, пријатно изненадува покажаниот огромен интерес за објавување на научни и стручни трудови во „Палимпсест“ од нашите почитувани колешки и колеги од африканскиот научен круг.

Од друга страна, преку интересот на странските истражувачи за нашето списание, на индиректен начин и Филолошкиот факултет од Штип ја продлабочува и ја проширува научната соработка со поголем број странски универзитети што е во духот на современото високо образование во светски рамки. Во таа смисла, со задоволство можеме да констатираме дека меѓународното научно списание „Палимпсест“ дава значаен прилог во развојот и растежот на нашиот Факултет на меѓународно ниво.

Нема сомнение дека ова наше меѓународно научно списание и натаму ќе се развива по нагорна линија со што ќе нуди значаен придонес во унапредувањето и афирмирањето на македонската, но и на светската модерна научно-истражувачка работа од областите лингвистика, наука за книжевноста, методика на наставата и културологија. Упорноста и ентузијазмот на големиот број учесници од 17 земји во светот коишто се вклучени во креирањето на секој број од „Палимпсест“ претставуваат солидна основа за нашата верба во брзиот растеж на квалитетот на оваа меѓународна научна публикација. Со таква верба и ви ги нудиме за читање трудовите од шестиот број на „Палимпсест“.

Толе Белчев, уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

The sixth issue of the international scientific journal “Palimpsest” is not only a confirmation of the efforts of the editors of this scientific publication, but also of the management and the academic staff of the Faculty of Philology at Goce Delcev University - Stip for raising the journal’s quality in every sense to a higher level in relation to all previously published issues. In fact, the papers published in this issue and their solid scientific and research value illustrate the growing interest of linguists, literary theorists, historians and critics, cultural scientists and teaching methodologists from Macedonia and abroad for participating in the creation of each upcoming issue. Namely, the sixth issue of “Palimpsest” contains 25 research, theoretical and review papers by authors not only from Macedonia (from Goce Delcev University in Stip, St. Kliment Ohridski University in Bitola, and St. Cyril and Methodius University in Skopje), but also from other countries such as Serbia, Croatia, Slovenia, Bosnia and Herzegovina, Slovakia, Turkey, Ivory Coast and Morocco, in the five permanent sections of the journal: Language, Literature, Culture, Teaching Methodology and Book Reviews. It is obvious that the international scientific journal “Palimpsest” slowly but surely expands its areas of interest in many scientific circles in many countries worldwide. In that sense, it is a pleasant surprise that there is great interest in publishing research and theoretical papers in our journal by our respected colleagues from the African scientific circles.

On the other hand, through the interest of foreign researchers the Faculty of Philology in Stip indirectly deepens and extends the scientific cooperation with a number of foreign universities, which is in the spirit of contemporary higher education worldwide. In that sense, we can gladly state that the international scientific journal “Palimpsest” gives a significant contribution to the development and growth of our Faculty internationally.

There is no doubt that this international scientific journal will continue to develop in an upward direction, which will offer significant contribution to the promotion and affirmation of the Macedonian as well as the world’s modern scientific and research work in the fields of linguistics, literary theory, teaching methodology and culture. The persistence and enthusiasm of the large number of participants from 17 countries in the world involved in the creation of every issue of “Palimpsest” provide a solid basis for our belief in the rapid growth of the quality of this international scientific publication. With such faith, we invite you to read the papers in the sixth issue of “Palimpsest”.

Tole Belcev, editor of “Palimpsest”

КОРЕОГРАФИЈА И СЦЕНСКА АДАПТАЦИЈА – ФОРМИ НА СЦЕНСКО-УМЕТНИЧКА ПРЕЗЕНТАЦИЈА НА ОРСКАТА ТРАДИЦИЈА (компаративна анализа)

Стојанче Костов

Институт за фолклор „Марко Цепенков“, Република Македонија
stole_kostov88@yahoo.com

Апстракт: Орската традиција во културно-уметничките друштва и фолклорните ансамбли во Македонија се презентира на најразлични начини. Секој уметнички раководител, демонстратор или кореограф на овие ансамбли дава сопствен белег во нејзиното обликување. Во овој текст ќе се изврши компаративна анализа на *кореографијата* и на *сценската адаптација* како форми на сценско-уметничка презентација на орската традиција.

Клучни зборови: *орска традиција, стилизиран фолклор, кореографија, традиционална игра, сценска адаптација.*

Вовед

Стилизираниот фолклор, кој својата експанзија ја доживува во шеесеттите и во седумдесеттите години на минатиот век, е сè позастапен и денес на фестивалите кои се одржуваат во Македонија. Најчестата форма на сценско презентирање на орската традиција се манифестира преку авторските *кореографии* кои се создадени под влијание на руската кореографска школа и во многу аспекти отстапуваат од традицијата. Од друга страна, пак, во последните петнаесетина години се појавува *сценската адаптација* како една поинаква форма на сценско-уметничка презентација на орската традиција, која се разликува од кореографијата во повеќе аспекти. Токму сличностите и разликите ќе бидат предмет на компаративна анализа подолу во текстот.

Кореографија – поим, дефиниција и процес на создавање

За да се разбере начинот и потребата на сценско презентирање на фолклорот, најнапред треба да се дефинира потеклото и називот на терминот *кореографија*. Терминот *кореографија* во буквална смисла значи *игра – пишување* и потекнува од хеленскиот збор *корео* (*χορεία*) кој значи чекор и зборот *графос* (*γραφή*) кој означува пишување или запишување, а за прв пат зборот *кореограф* бил употребен во 1936 година во Бродвеј во шоуто *On your toes*, во чест на Џорџ Баланчин кој бил познат танчер кој адаптирал танци за сцена. (Bernard, 1996, стр. 180). Кореографијата претставува уметност на

создавање движења на човековото тело, како и најразлични формации на движења на сцената, која најнапред почнала да се употребува во балетската уметност, додека кореограф е човек кој ги детерминира движењата на поединец или група на танчери во времето и просторот, преку кои создава кореографија. (Hegendoorn, 2002, стр. 183).

Примената на кореографијата во презентација на фолклорот во Македонија започнува во педесеттите години на минатиот век, односно во 1957 година, кога поталентираните играорци на Ансамблот за народни игри и песни на Македонија *Танец*, пристапуваат кон реализирањето на новите изразни средства (обработени песни и ора во разни сплетови), по примерот на другите професионални ансамбли во Југославија – *Ладо* од Хрватска и *Коло* од Србија. (Димовски, 1977, стр. 5). Етнокорееологот Михајло Димоски ваквата експанзија на употребата на нови изразни средства, односно создавањето на кореографии го поврзува со влијанието на руската школа од источноевропските комунистички земји – СССР, Унгарија и Романија. Како претставник на руската школа е рускиот балетски кореограф Игор Александрович Мојсеев кој придонесува за примената на фолклорни елементи во балетските претстави. Ваквиот пристап го менува начинот на сценска презентација на орската традиција во Македонија, бидејќи македонските кореографи биле инспирирани токму од руската школа која послужила како репер за создавање на стилизирани кореографии. Најнапред, како што посочува Димоски, тоа биле полесни обработки и стилизации во музиката и кореографската содржина, блиски до традиционалните форми, а потоа сплетовите стануваат поспектакуларни, богато обработени и надградени и со повеќе натуралистички елементи. (Димоски, 1977, стр. 5).

Надградбите и деформациите што се креираат во процесот на сценско обликување најчесто отстапуваат од традицијата со цел да се добие поспектакуларен финален производ, односно поатрактивна сценска изведба. Во кореографските постановки најчесто се сретнуваат следниве елементи: продолжување на мотивите во играчките фрази, спротивните движења, дијагоналите и фронталните движења, потоа играњето со отпуштени раце и со забрзано темпо. (Димоски, 1977, стр. 6). Исто така, треба да се напоменат и изразените геометриски фигури, проследени со одлична прецизност од играорците, кои се применуваат во стилизираните кореографии. Ако се споредат сите овие иновациони појави во сценското презентирање на орската традиција со елементите на балетските кореографии на руската школа, јасно може да се увиди дека постојат многу сличности кои придонеле за голема модификација во орската традиција. Периодот на создавање на кореографски постановки, за жал, е период во којшто не постојат образовни институции кои ќе ги образуваат талентираните играорци и кореографи кои сакаат да се занимаваат со проучување на орската традиција и методите на нејзина сценска примена. Непостоењето на училишта за фолклор ги принудува кореографите да посетуваат семинари во источноевропските земји, најчесто СССР и Бугарија за да добијат одредени знаења за сценската примена на фолклорот.

Хрватскиот етнокореолог Иван Иванчан во својот труд со наслов „Проблемите на сценската примена на фолклорот“ (*Problemi scenske primene folkloru*) го поставува прашањето колку далеку треба да се оди во примената на фолклорните материјали што треба да се презентираат пред публиката и кој треба да ги одбира тие материјали. Тој истакнува дека голема придобивка би било доколку селските групи и другите фолклорни ансамбли, би располагале со образовани кадри од областа на фолклорот. За жал, групите се препуштени сами на себе, на своите раководители и просветни работници кои немаат познавање на традицијата. (Ivančan, 1969, стр. 392).

Освен споменатите иновациони појави во начинот на создавање на кореографиите, треба да се напоменат и неколку фактори кои придонеле за иновационите појави во орската традиција. Нив најпрецизно ги образложува етнокореологот Михајло Димоски. Најважниот фактор е современиот начин на живеење каде што народот повеќе му посветува внимание на животниот стандард, отколку на зачувување на традицијата. Старата генерација се труди да ги зачува старите навик и обичаи, а тука секако влегуваат и народните ора, додека младите сè повеќе се стремат кон современ начин на живот кој придонесува за одредени влијанија во традицијата. Како еден од битните фактори кои вршат големо влијание во стилот и начинот на играњето се народните носии и накитот, особено во женскиот начин на играње. Заменувајќи ја носијата со градската облека, жената добива можност да изведува подинамични движења и побрзи ора. Националниот ансамбл *Танец* и културно-уметничките друштва извршија своевидна акултурација на народните ора. Преку поставувањето на нивните кореографии на сцената, извршуваат интервенции во формата, стилот и кореографската содржина, внесувајќи натуралистички елементи, непознати за народната традиција. (Димоски, 1976, стр. 118). На сцената често се гледаат леси и дијагонали, балетски движења, може да се чуе форсирано темпо или, пак, во некои ора интервенирање и во музичката и во играчката фраза. Сите овие елементи влијаеле и сè уште влијаат врз истенчениот вкус и критериум на народниот играорец кој со тешко срце ги асимилира во своето оро. Уште еден многу битен фактор кој го споменува Димоски се фолклорните фестивали и смотри како своевиден феномен. Тие одигруваат двојна улога, позитивна и негативна. Позитивната се состои во тоа што тие претставуваат континуитет и заживување на традицијата, а негативната е во тоа што учесниците потпаѓаат под влијание на ората од другите групи и ги парафразираат на свој начин, најчесто неправилно. (Димоски, 1976, стр. 118). Ако се земе предвид денешната состојба на фолклорните фестивали каде што фолклорните ансамбли и културно-уметничките друштва многу често внесуваат иновации во своите кореографии, копирајќи ги кореографиите од Ансамблот *Танец*, може да се заклучи дека иновационите појави во орската традиција наоѓаат голема примена. Сите досега наведени фактори кои влијаеле во седумдесеттите години, во денешно време сè повеќе се популаризираат, за жал многу аматерски и во погрешен правец. Создавањето на кореографиите најчесто се практикува без стручна подготовка и без теренски истражувања кои се фундаментални за адаптирањето на орската традиција на сцена.

Сценска адаптација – поим, дефиниција и процес на создавање

Сценската адаптација претставува строго утврдена форма на адаптирање и презентирање на традиционалната музика и игра на сцената. Ваквиот начин на презентирање, за разлика од кореографијата, е релативно нов и во Македонија започнува да се применува на почетокот од XXI век.

Сцената ја претставува моменталната ситуација во одредена област на активност или начин на живот – музика / фолк сцена. Место во коешто се случуваат настани во реалниот живот, драма или фикција, а исто така означува и локалитет на еден настан. (Hornby, 1995, стр. 1048). Поимот адаптација означува прилагодување или приспособување кон новите услови – акт или процес на адаптација – од латински *adaptare*. (Зариќ, 2004, стр. 24). Па така, според овие тврдења може да се заклучи дека сценската адаптација во суштина претставува процес на приспособување и адаптација на одреден настан од народното творештво, на условите на местото каде што ќе биде претставено и прилагодено.

Понатаму треба да се разгледаат неколку трудови кои се поврзани со сценската адаптација на традиционалната игра од авторите Љубица и Даница Јанковиќ, Иван Иванчан, Михајло Димоски и Владимир Јаневски.

Сестрите Јанковиќ во триесеттите години на XX век ја истакнуваат потребата за истражување, собирање, запишување и презентирање на народните игри во нивната вистинска, сива, необработена и нестилизирана форма. За да се зачува духот и стилот на народната игра во нејзината традиционална форма, Љубица и Даница Јанковиќ ја истакнуваат потребата од приредбите со народни игри, научните, воспитно-пропагандните и туристичките фестивали, за да се презентираат вистински, оригинални, неизменети народни игри, кои би ги изведувале вистински играорци и музичари од народот. (Јанковиќ, 1939, стр. 289-305).

Народната уметност на којашто нашите предци ѝ дале форма сè повеќе се имплементира на современата сцена, а при сценската примена мора да се познаваат и почитуваат основните просторни, ритмички и стилски карактеристики на материјалот што се презентира. (Ivančan, 1996, стр. 263-297). Иванчан посочува дека во процесот на сценската примена на фолклорот, се јавуваат потешкотии кои се често условени од нестручниот пристап на материјалот кој се презентира. (Ivančan, 1969, стр. 391).

Познавањето на автентичниот материјал, доживувањето на народната уметност на самиот терен и познавањето на сценските закономерности и композиции се неколкуте битни аспекти за автентичното адаптирање на традиционалната уметност кои ги посочува Иванчан. Освен овие сегменти, исто така значајно е и пренесувањето на содржината од изворниот амбиент на сцената, како еден од најсложените и најтешките проблеми за сценската примена на фолклорот. (Ivančan, 1996, стр. 263-297).

Етнокореологот Владимир Јаневски ја дефинира потребата од системско реализирање на сценската адаптација, понудувајќи функционален систем на фази кои вклучуваат: појдовна идеја, користењето на изворот на податоци и материјали, вклучувањето на придружните елементи и

реализацијата на теорискиот и практичниот дел. Реализацијата на предвидените фази кои стручно би се потврдиле со рецензии, доведува до квалитетна и издржана сценска адаптација. (Јаневски, 2012, стр. 4).

Голем број од традиционалните содржини кои се дел од народната уметност, како што се народните ора, народните носии, песни, инструменти, како и обредите и обичаите, се мошне податливи за сценска адаптација. Но, секако огромен е предизвикот да се претстави една сценска адаптација, а притоа да се запазат и задоволат одредени стандарди и критериуми кои ќе ја претстават реалната слика за одредена традиционална вредност.

Според тезите и податоците од литературата за сценската адаптација, можеме да ги подредиме најважните сегменти кои се неизбежни во процесот на создавање на една сценска адаптација: *Стручната литература и практичните искуства*,¹ *едуциран кадар*,² *структурален дел*,³ *содржински дел*,⁴ *креативен дел*.⁵

Компаративни аспекти на кореографијата и на сценската адаптација

Сличностите и разликите на овие две форми на презентација може да се увидат во неколку сегменти. Најнапред ќе почнеме со сличните сегменти кои ги поврзуваат сценската адаптација и кореографијата.

Првата сличност која ги поврзува е потребата за сценска презентација на орската традиција. И двете форми се инспирирани од виртуозноста на народниот уметник и од потребата традиционалните вредности да се пренесат

---

¹ Ова се двата фундаментални сегменти без кои не може да се создаде ниту една сценска адаптација. Консултирањето на стручната литература и практичните искуства од теренските истражувања играат клучна улога во создавањето на една сценска адаптација.

² Уште еден важен предуслов е стручноста на поединецот или тимот кој ќе ја подготвува сценската адаптација, за да може на стручна и научна основа да го реализира проектот, притоа почитувајќи ги основните етички и морални принципи за автентичност и оригиналност во подготовката.

³ Ова претставува плански сегмент кој ги дефинира и планира основните теоретски и практични фази, сегменти кои треба да се следат и реализираат за да се дојде до посакуваниот финален резултат. Анализата на претходни сознанија, конципирање на првична идеја, истражување, анализа и систематизирање на резултатите од истражувањето, подготовката на елаборат за сценската адаптација, се сегментите кои го сочинуваат овој структурален дел.

⁴ Овозможува вистински, автентичен приказ на содржините кои се предмет на презентација. Овој дел е доста комплексен поради тоа што треба да се направи пресек на содржината која е предмет на презентација, а во делот на содржината спаѓаат *орото, песната, обичајот и обредот*. Понатаму следуваат и материјалните средства што ќе се употребат (*носијата, инструментите, реквизитите*) кои се користеле во актуелниот временски период. Исто така, важен сегмент во овој содржински дел се човечките ресурси, односно бројот на сценски уметници кој ќе биде потребен за да се реализираат сите претходно споменати сегменти. Многу е важно уметниците да бидат талентирани играорци, пејачи и инструменталисти за да може процесот на создавање на сценската адаптација да биде поквалитетен, а со тоа и финалниот производ.

⁵ Треба да се насочи кон изнаоѓање на вистински решенија кои ќе овозможат квалитетна и автентична презентација на традиционалната содржина во времето и просторот, а притоа да се почитуваат сите сценски закономерности, но и одредени правила кои се сретнуваат во народната уметност за да не се доведе во прашање автентичноста на презентацијата.

на сцената за да може првенствено народните игри да се зачуваат од заборава и преку сценската презентација да се поттикнат младите генерации да го продолжат животот на орската традиција.

Понатаму, следна сличност која ги поврзува сценската адаптација и кореографијата се четирите сегменти кои се сретнуваат во нив, а тоа се *играта, песната, носијата и инструментите*. Несомнено е дека овие четири сегменти се доста важни во сценската презентација на орската традиција и во *кореографијата* и во *сценската адаптација*, и покрај тоа што постојат извесни разлики и модификации на овие четири сегменти во кореографиите, во насока да се зголеми атрактивноста на изведбата на ората, како и во аранжманите на музиката.

Разликите меѓу овие две форми на презентација се големи, а во понатамошниот дел од текстот ќе издвоиме само неколку за кои сметаме дека се најважни, за да може да се добие јасна претстава која од овие форми придонесува за зачувување и презентирање на традиционалните вредности, а која нив ги модифицира и ги обработува.

Главната и најважна разлика е во различниот концепт и во критериумите на *кореографијата* и на *сценската адаптација*. Ако главен и најважен белег на сценската адаптација е автентично презентирање на традиционалните вредности според сите закономерности и критериуми кои треба да се почитуваат, кореографијата негува еден полиберален пристап кога станува збор за сценската презентација. Ваквиот пристап на кореографите, најчесто нестручен, дозволува преголема модификација на орската традиција, а во голем дел и сквернавење на традиционалните ора. Затоа слободно може да се каже дека сценската адаптација го негува автентичниот начин на презентација, а кореографијата стилизираниот.

Една од многуте разлики, за која може да се каже дека е мошне значајна, е неедуцираниот кадар од областа на традиционалната игра. Самонаречените кореографи, без стручно познавање на сценската примена на фолклорот, создаваат и поставуваат кореографии, најчесто стилизирани и обработени од секој можан аспект, што пак не е случај со сценската адаптација каде што се применува стручен и студиозен пристап од образован кадар.

Понатаму ќе се навратиме на четирите сегменти (*игра, песна, носија и инструменти*) кои постојано се подложни на стилизација од секој можан аспект. Играта е таа што доживува најмногу промени, поради фактот што таканаречените кореографи имаат потреба од вметнување на сопствени елементи, украси, гестови кои најчесто отстапуваат од традицијата. Најчесто се скратува и времетраењето на играорните обрасци, се применуваат најразлични вртешки, клекови, вртење на марамче, играње на високи полупрсти, држење во преплет на играорците, кои се вметнуваат според инвенцијата и креативноста на кореографот, а не според карактеристиките на подрачјето од каде што потекнува орото кое се поставува. Ова се само дел од сегментите кои сè повеќе се застапени во кореографиите на Ансамблот „Танец“ и на аматерските фолклорни ансамбли. Да не ги забораваме и најразличните формации на леси, дијагонали, пирамиди и уште многу други

геометриски фигури кои се нетипични за орската традиција. Исто така, треба да се напомене и дека носијата, песната и инструментите се, исто така, склони на стилизација во кореографиите, сè со цел да се постигне поголема атрактивност во презентацијата.

Сите претходно споменати елементи се дијаметрално спротивни во сценската адаптација. Автентичниот начин на презентација на орската традиција, како што беше напоменато и претходно, е главен белег на сценската адаптација, почитувајќи ги сите сегменти и карактеристики во процесот на обработка. Главните карактеристики на народните ора, начинот на изведба, држењето на играорците, метроритмичката структура, формата на ората, составот на играорците, како и други сегменти на народните ора, се строго запазени во сценската адаптација и не отстапуваат во процесот на адаптација на сцената. Трите преостанати сегменти (носијата, песните и инструментите) се задржуваат во нивната автентична форма без големи модификации што само го потврдува стручниот пристап на адаптирање на народната уметност на сцената. Квалитетната и издржана сценска адаптација на крајот се потврдува со рецензии од стручна комисија од областа на традиционалната музика и игра.

Важно е да се напомене дека во Македонија се едуцираат кадри од областа на традиционалната музика и игра во Насоката за традиционална музика и игра при ДМБУЦ „Илија Николовски–Луј“ и на Одделот за етнокореологија на Музичката академија при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип кои добиваат соодветно образование за да можат да бидат идни автори на сценски адаптации. Најдобрите ученици и студенти од двете споменати образовни институции се членови на Ансамблот „Македонија“ кој како репрезент на македонската традиционална култура ја презентира традиционалната музика и игра преку *сценските адаптации*. Исто така, важно е да се напомене дека гореспоменатите институции и Ансамблот „Македонија“ во последните неколку години вршат влијание врз аматерските фолклорни ансамбли и културно-уметнички друштва во начинот на презентација на традиционалната музика и игра. Ова влијание се манифестира преку едукација на раководителите и имплементација на *сценските адаптации* во аматерските ансамбли.

Заклучок

Доколку се земат предвид сите сегменти на *кореографијата* и на *сценската адаптација*, како и нивните сличности и разлики, може да се заклучи дека во Македонија постојат два начини на сценска презентација на фолклорот: *традиционален*, кој се манифестира преку сценската адаптација; *стилизиран*, што се манифестира преку кореографијата. Двата начини на презентација на орската традиција имаат свои сличности и разлики. Сличностите на сценската адаптација и на кореографијата се потребата за сценска презентација на фолклорот и застапеноста на четирите сегменти (*игра, носија, песна и инструменти*), додека разликите се значително поголеми. Концептот на стилизиран и автентичен пристап на сценската презентација е главната разлика, а со самото тоа и пристапот на едуцираниот

кадар кој ги адаптира традиционалните вредности на сцена, наспроти аматерскиот пристап на самонаречените кореографи кои ја модифицираат и сквернават орската традиција.

Се поставува прашањето: Кој начин е посоодветен, стручниот и студиозен пристап, примената на строго утврдените стандарди и критериуми за поставување на сценска адаптација или аматерскиот пристап базиран на индивидуална креација и играорно искуство во процесот на создавање на кореографијата? Како етнокорееолог кој се занимава со истражување, проучување на народните ора и орската традиција, категорично би одговорил дека студиозниот и стручен пристап е најсоодветен за адаптирање на орската традиција затоа што само на тој начин ќе се зачува народната уметност во нејзината традиционална форма.

Библиографија

1. Димоски, М. (1976). Некои иновациони појави во современиот развиток на орската традиција во Македонија, *Македонски фолклор*, IX/18, Скопје, стр. 177-119: Институт за фолклор „Марко Цепенков“.
  2. Димоски, М. (1977). *Македонски народни ора од репертоарот на Танец*. Скопје: Институт за фолклор „Марко Цепенков“.
  3. Зарик, М. (2004). *Илустриран англиски речник Оксфорд*. Скопје: Мозаик книга Нова.
  4. Ivančan, I. (1969). Problemi scenske primjene folklor, *Македонски фолклор*, II/ 3-4, Скопје: стр. 391- 397: Институт за фолклор „Марко Цепенков“.
  5. Ivančan, I. (1996). *Narodni plesni obiçai u Hrvata*. Hrvatska matica iseljenika. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku.
  6. Јаневски, В. (2012). Подготовка на сценска адаптација, *Зборник на трудови IV*, Семинар за традиционална музика и игра, стр: 4-10, Битола: НУ Центар за култура – Битола.
  7. Јанковић, Љ. и Д. (1939). *Народне игре, књига III*. Београд: Просвета.
- *
8. Hagendoorn, I.G. (2002). Emergent patterns in dance improvisation and choreography. In: *Minai, A.A. and Bar-Yam, Y. [Eds.]. Unifying Themes in Complex Systems Vol. IV*. Proceedings of the Fourth International Conference on Complex Systems, p. 183-195, Cambridge: New England Complex Systems Institute.
  9. Hornby, A. S. (1995). *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*. Editor Jonathan Crowther. Oxford: Oxford University Press.
  10. Taper, B. (1996). *George Balanchine: A Biography*. California: University of California Press.

Stojance Kostov

Institute of folklore “Marko Cepenkov” – Skopje, Republic of Macedonia

**Coreography and Stage Adaptation - Forms of Stage Presentation of the Folk Dance
Tradition
(comparative analysis)**

Abstract: The folk dance tradition in the folklore ensembles in Macedonia is presented in different ways. Every artistic leader, demonstrator or choreographer of these ensembles gives its own mark in shaping it. In this text, the comparative analysis of choreography and stage adaptation as forms of a stage - artistic presentation of the folk dance tradition will be made.

Keywords: *folk dance tradition, stylized folklore, choreography, traditional dance, stage adaptation.*

ГОД. III
БР. 6

ПАЛІМПСЕСТ

РАЛІМРСЕСТ

VOL. III
NO 6